

ЗВОН

Беларуская штодзённая політычна-літэратурная часопісь.
Рукапісы павінны быць перапісаны чытальна. Аплат прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.
Адрас рэдакцыі і адміністрацыі:
м. Менск, Юбілейны дом.
Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДАННЯ I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку 2 м.

№ 12.

Менск, Пятніца, 19 верасня 1919 г.

№ 12.

Дзеле вялікага недахвату паперы, газэта часова выходзіць тры разы на тыдзень: у панядзелак, сераду і пятніцу.

Досьвідкі п. Я. Пілсудзкага.

Вельмі зразумела, што прыезд у Менск на досьвідкі Начальніка Польскай Дзяржавы людзям нашчага места вітала вельмі радасна. У той час, калі нашы сэрцы біліся у трывозе за тое, хто адалее у барацьбе за сэрца Беларусі—усходні барбар ці рыцар з Захаду, тагды п. Пілсудзкі, сумысьле падехаўшы на менскія пазыцыі, кінуў новыя сілы у гарачыя бітвы за нашае ураганьне і за нашу вольнасць.

Але для нас, беларусаў, прыезд у Менск творцы польскага войска і незалежнай Польшчы мае яшчэ і асаблівае, гістарычнае значэньне.

Доля нашага краю і нашага народу у значнай меры залежыць цяпер ад Польшчы. Але там і дагэтуль ідзе барацьба паміж тымі, што змагаюцца за „нашую вольнасць і вашу няволю“ і тымі, якія-б хацелі „нашай і вашай вольнасці“. І хоць многа есьць першых, але час не за іх; час адкідае іхніе над меру эгоістычныя пляны, а што важней—проці іх Пілсудзкі. Нават ня партыя, з якою ен увесь час працаваў, але сам Пілсудзкі.

Польшча мела вялікіх людзей. Яны прагаласілі у цёмнай няволі свой лозунг: за нашу і вашу вольнасць і ішлі за яго на пэўную сьмерць. Мы добра ведаем, што і Касьцюк, і Міцкевіч, і паўстанца—адным словам, увесь польскі романтизм, усю яе хвалу паміж народамі дала Польшча Беларускай Зямлі. На Беларускай зямлі вырас і Пілсудзкі. Там, недзе на далекім яе захадзе, у ціхім дварку, абкружаным беларускімі вяскамі, ен радзіўся, а у нашай Вільні—гэтай калысцы беларускай самабытнасці—вырас. Тое, што зрабіў Пілсудзкі для Польшчы, ставіць яго імя разам з успомненымі людзьмі, што выгадаліся на Беларускай зямлі на хвалу Польшчы. Але мы спадзяемся, што для Беларусі імя Пілсудзкага будзе яшчэ

больш значным і слаўным. Пілсудзкі,—наследнік вялікіх традыцыяў—сучаснік адраджэньня беларускай дзяржаўнасці. Нават, незалежна ад стараньня паасобных людзей, Беларусь хутка ўжо займе, належнае ей, мейсце сярод народаў і дзяржаваў. Цяпер гэта ўжо можна сказаць з усёй пэўнасцю. Гісторыя цяжка будзе судзіць тых сучаснікаў нашага адраджэньня, якія перашкаджалі, альбо, могучы памагчы, не памаглі нашаму народу, зазнаўшаму гэтулькі гора і крыуды, нашай „няшчаслівай, якой праз самога Бога забытай зямлі“—дабіцца варэшце людскага жыцця. Нават дзеля гэтага, ня кажучы ўжо аб тым, што політычнае адраджэньне Беларусі вельмі карыснае для самой Польшчы, Пілсудзкі мусіць дапамагчы нам прыняўшы праграму Беларускай дзяржаўнасці. А калі ен прыме яе, дык мы пэўны у гэтым—і спойніць. Бо калі-б яму гэта не удалося, дык хіба не удалося-б і нікому іншаму.

Вось дзеле чаго беларусы ўжо ня раз зазначалі сваю асаблівую веру і надзею на Пілсудзкага.

Нам здаецца што падыходзіць разьвязваючы момэнт. Пілсудзкі—на Беларусі. Пілсудзкі зараз мусіць стаць у тые ці іншыя выразныя адносіны да справы адраджэньня Беларускай дзяржаўнасці. Хвіліна для Беларусі паважная.

Сьвядомыя гэтай вагаі, мы разам з усімі радасна вітаем нашага вялікага земляка у сэрцы зямлі Беларускай, прастарым Менску. Мы хочам верыць, што ен, гэты рыцар з Захаду, не па тое заваладаў сэрцам Беларусі, каб яе скрыўдзіць, але каб падняць з заняпаду зачарованую князю у сялянскіх патах, каб вярнуць ей адвечны пасады яе, каб памагчы ўтварэньню незалежнай і непадзельнай Беларусі!

Народ ўжо ведаў, што для камуністаў няма розніцы паміж сваёю кішэняю і чужою і меўся саўсім зьменьшыць свае гаспадаркі, каб ня было чаго адбіраць, ці рэквізавашь.

У мястэчку М. абразавалася міліцыя з найбольш верткага элемэнту. Адзін з міліцыянтаў на вясельлі свае сястры, каторае адбылося у дварэ, ад радасьці страляў. Куля папала у жыўот сына удавы Т., беларускі. Няшчаснага павязьлі у горад лячыць, але прывезьлі адтуль дадому ўжо няжывога. Удава адтрымала пару тысяччаў. Гэтым і скончылося. Падарож у свівушніках бальшавіцкіх жалезных дарог, перарываньне, як у вастрогах, па дзесьці раз рэчаў адбіло у мяне ахвоту наагул езьдзіць па чугунцы. Даводзілася галадаць, але адна думка, што будучь капацца у тваіх рэчах, усе роўна, што у тваёй душы, кідала у холад і дрыгату і змушала каменем сядзець на мейсцы.

Тым часам ўжо на Вялікідзень усю Гродзеншчыну занялі легіоны. Як там жылі сваякі, ці не пацярапелі ад барацьбы паміж легіонамі і бальшавікамі, як наагул жывецца пры новай уладзе,—вось пытаньні, якія хацелася мне высьніць і якія змусілі мяне, праз 3 тыдні па завяцьці Менска і ўстанаўленьні камунікацыі, з велькімі клопатамі дабівацца пропуску у Гродзеншчыну.

Толькі маючы песны зьвязак з народамі, контакт з імі, толькі у пастаянным абшчэньні з народамі і перш усяго з сваімі сваякамі (бо у гэты момэнт ня усякі чужы скажа вам прауду), можа беларускі інтэлігент знаць патрэбу свайго народу і быць рэальным політыкам.

Прыемна было сесьці у вагон 3-га кл. нямецкае формы і чуць сябе, як у хаце, паміж асоб, маючых выраз ідэі і пачуцьця на твары, а не пасярод людзей, каторых ня дай Божа спаткаць адзін на адзін у полі, ці у лесі. Адразу пачуў я сябе чалавекам, бо за два гадзі першы раз грышлося ехаць палюдзку, а не пабыдлічаму.

Выпадкам сеў у той вагон, дзе я сядзеў, адзін з арганізатараў „Стражы Крэсвай“. Гэты вельмі інтэлігентны чалавек пачуў сымпатыю да мяне і паміж намі пачалася жывая рэзмова блізка увесь час да Баранавіч. Гэты пан ехаў праз Баранавічы у Вільню, бо проста з

Уражэньні з Гродзеншчыны.

Астатні раз я быў у Гродзеншчыне на Коляды 1918 году. Тады нямецкія акупанты ўжо ачысьцілі усходнюю частку Гродзеншчыны,

але бальшавікі яшчэ не прыйшлі. Тым часам арганізаваліся элемэнты, чакаўшыя іх прыходу, як манны нябеснай. Беларускі земляроб быў вельмі неспакойны, бо баяўся, што „камунія“ забяре у яго усе.

Менску да Вільні цягнікі не хадзілі. Я даведаўся ад яго, што ен мае право раз'езджаць увесь час па усей тэрыторыі „Усходняй Зямлі“. Зайздрасць узяла мяне і боль агарнула, што ніхто з беларускіх дзеячоў, навет самых умеркаваных, ня можа дастаць такога пропуску, а павінен кожны раз па цэлым дням дамагацца пропуску. Пан арганізатар пацешыў мяне, што не пазней, як праз 10 гадоў Беларусь будзе незалежнай. Але у мяне зьявілася сумленьне, як гэта бяз працы беларускага інтэлігэнта, гэтай косяці і мяса ад свайго народу, можа мець мейсцо „незалежнасьць Беларусі“.

Я зацікавіўся, на якой аснове заходніе паветы Гродзеншчыны далучаны да Польшчы і вось што я даведаўся. Бельскі, Беластоцкі і Сакольскі паветы былі „каронныя землі“ і, як такія, на аснове гістарычнага факту, яны далучаліся да каралеўства. Плебісцыт тут не меў рашаючага значэньня.

Я зьвярнуў увагу майго размоўцы на артыкул чэха Сіза, надрукаваны у „Газэце Польскай“ і запытаў, чаму за такі малы кавалачак зямлі, як Сьлёнск Цэшыненскі, вядзецца спрэчка паміж братнімі народамі. Тут выявілася, што чэхі маюць гістарычныя правы на Сьлёнск Ц., што гэта каронная чэшская зямля, але яна патрэбна Польшчы, як вельмі багатая вуг-

лем. Што тычыцца народу, то тут прамысловец жьд, альбо немец, тэхнік чэх і рабочы паляк. Варункі гістарычныя і нацыянальныя саусім аналёгічныя, як для Сьлёнску Ц., так і для заходняй Гродзеншчыны.

Калі на аснове гістарычнага факту беларускія паветы далучаны да Польшчы, дык на той-жа аснове Сьлёнск Ц. павінен быць адданы чэхам. Калі-ж на аснове нацыянальнай Сьлёнск Ц. павінен быць далучаны да Польшчы, дык на той-жа аснове паветы Гродзеншчыны мусяць астацца пры Беларусі.

У.

(Працяг будзе)

Настаўніцкі інстытут у Менску.

Яшчэ пры цару адчынены быў настаўніцкі інстытут у Менску. Гэтакая самая расійская вучэльня была яшчэ у Вільні. Прымаліся туды людзі з вялікім выбарам, і хто пападаў у інстытут, той лічыў сябе шчасьліўцам. Інстытуты на Беларусі былі вышэйшай навучальнай установай, аб якой марылі дзеці нашага сялянства, каторым пашанцавала скончыць настаўніцкую сэмінарыю і „выбіцца у людзі“. Гэта была хітрая, шатанская навучальна, сплеценая расійцамі на Беларусі, на каторую ляцелі дзеці на-

шага сялянства, як машкара на агонь, і гінулі там навекі. Калі настаўніцкія сэмінарыі у Маладэчынне, Нясьвіжы, Панявежы і Сьвіслачы не патраплялі вытруціць да шчэнтку жывых пачудьцяў у няшчасных дзяцей нашых сялян, то настаўніцкія інстытуты у Вільні, Менску і Глухаве на Чарнігаўшчыне даканчалі іх страшную работу па забойству людзкай душы. Адгэтуль выходзілі самыя тупыя, самыя дзікія, самыя упартыя ворагі свайго роднага, беларускага, каторыя літаральна выракаліся сваіх бацькоў, калі трэ было прызнаць іх пры людзях. На гэта маецца ні адзін і ні два, а цэлыя соткі прыкладаў. Яны літаральна ня пушчалі к сабе на кватэру сваіх бацькоў толькі затым, што тые ня умелі сябе трымаць і гаварыць па-панску,— гэта знача па-расійску. Такога зьяўленьня, пароджанага здрадніцтвам і рэнегатствам, ня ведае можа ніводзін народ на свеце.

З сэмінарыі выходзілі (посьле чатырох год навукі, сталых, здаровых сялянскіх хлопцаў) людзі неразбійныя, малаграмажныя і зусім някультурныя. Яны калі і выракаліся свае мовы і свайго народу, то рабілі гэта затым, што так казалі ім настаўнікі, а яны паверылі ім на слово, бо іх вучылі верыць свайму начальству. Гэта былі проста няшчасныя, цёмныя, скалечаныя людзі, каторыя шчыра верылі,

Адзін дзень у арміі „Зяленага Дуба“.

В а р т а.

Ціха, ціха кругом, толькі дзе-ня—дзе зашуміць вецер паміж галін дрэваў ды зноў ціха, як у магіле.

Уецца грэбля скрозь гушчарню Палесся, паўзе, як гадзюка, і гіне гдзесь сярод частага грабняку. Здаецца, што гэта дарога зроблена не для жывых людзей, бо нікога на ёй ня відаць.

А ці-ж гэта так? Не, вась у цяні галін едлы стаіць чалавек з вінтоўкаю за плячыма і пільна глядзіць у канец грэблі, гдзе тая гіне з вачэй у гушчарні лесу.

Хто гэты чалавек? Хто яго тутака паставіў, каго ен пільнуе? Ці можа гэта разбойнік вышаў на дарогу, каб забіць каго? Ці можа паляўнічы ждзэ дзіка, каб меткай куляй зваліць яго? Не, усе гэта ня так. Паставіла гэтага чалавека тут, сярод грэблі, нядоля, уклад усяго нашага цяперашняга жыцьця.

Прыгледзьцеся добра у яго малады твар! Ці не пазнаеце у ем таго, каго гоніць жыцьце у лес ад людзкай няпрауды? Ен моцна сьціснуў вінтоўку рукамі і плача душою ад горкай крыуды. Моцна бьецца сэрца у грудзях... Ня ведама толькі, ці доўга? Няхай хоць гадзінку, абы яно білося за прауду, за родны край!

А вецер ціха калыша галіны едлы, а тые, як шырокія лапы сьмерці, прыгарнулі да сябе гэтага маладога байца за сваю Бацькаўшчыну. Вось гдзесь далека загрукаў нечы конь па бярвеньнях грэблі, і грук яго кашытоў пашоў па лесе. Вось усе бліжэй і бліжэй, вась і вырас усаднік на белым каню. Упіўся у яго вачыма чалавек з вінтоўкай паделкай, і ціхая радасьць засьвяцілася у яго вачох. Свой! Вось ужо добра відаць малады твар і шапку, а на ёй тры дубовых лісткі, а за поясам заткнуты „маўзэр“. Вось ен стрымаў каня, і моцны гвізд завьў па лесе.

Гві, гві, гві!—адазваўся маладою вуткай чалавек с-пад елкі, і усаднік пагнаў каня, і яшчэ хвіля і—ен пагехаў да елкі.

— Ну, Семка, здароу!—сказаў ен, злязчы з каня

— Нічога, добра. Звадзі барджэй каня з грэблі!

Усаднік зьвеў каня з грэблі, прывязаў да маладой асіні і падышоў да вартаўніка.

— Ну, здароу яшчэ раз, Семка!—

І два чалавекі абняліся, як браты, і моцна пацалаваліся.

— Ну, вась я і дома! А гдзе стан?—спытаў усаднік.—Трэба хутчэй бегчы ды сказаць, што „башлыкі“ хочуць іці на нас аблавай.—

— Ці-ж?

— Але, браток,—можа нават заўтра.

— Вась як!—сказаў Семка.

Усаднік адвязаў каня і чуць прыкметнай сьцежкай пашыўся у гушчарню лесу. А Семка астаўся ізноў на сваім месцы пад ценям ялінікі. Ізноў глядзіць у канец грэблі і чакае...

У с т а н е.

Прайшоўшы шагоў трыста, усаднік пачуў галасы гамонячых людзей і хутка вышаў на палянку. На ёй, па розных кутках, сядзело і стаяло чалавек каля дзесяці аружаных людзей. Пасярэдзіне на трох калох, на тоустым дроце, вісеў вялікі чыгун, а у ем булькаўся крупень. Тутака-ж адзін малады хлапец сек сякерай шакалі, другі падкідаў іх у вагонь, а трэці рэзаў сало, смачна аблізваючыся. Усаднік аглядзеў усю палянку быстрым вокам, зьняў з каня сядло, павесіў яго на сук і зьняўшы вобруць, цусьціў каня на траву, а сам пакіраваўся к найбольшай грудзе людзей, адкуль ішоў найбольшы гоман.

— Ці здаровы, сябры, як маецца?—зычным голасам гукнуў ен да іх. Колькі галоў азірнулося, і хутка падняўся цэлы гвалт галасоў.

— А, Дзяргач, здароу! Як, што чуваць? Гдзе бальшавікі?

што беларусы—гэта папсованыя палякамі маскалі, расійцы. Гэтак ім казалі настаўнікі і такі погляд праводзіўся па усіх тых сёмінарскіх падручніках, якімі праз чатыры годы атручвалі іх здаровы вясковы розум. Але інстытуты выпускалі ўжо сьведомых рэнегатаў і адшчапенцаў, каторыя часта ня проч былі апраудаць свае адступніцтва прад людзьмі „навукова“. Гэта ўжо былі людзі навекі мертвыя для беларускага народу і нявымоўна шкодныя для беларускай справы сваім „вучоным выглядом“ у ваччу простага народу. Гэта была ўжо тая зараза, каторую раскідаў расійскі урад па усей Беларусі...

Вайна і рэвалюцыя раскідала віленскі інстытут,—пра яго ня чуваць. Ён трапіў туды, дзе яму і трэба быць. Але яшчэ адзін расаднік маскоўскай заразы на Беларусі—менскі інстытут—не распарушыўся, як-бы гэта належыло трухляваму, спаракснеламу дрэву. Ён ухітрыўся прысмактацца да беларускага руху, і гэта дало яму магчымасьць дапамагчы да нашых дзён. Цяпер пільней ён захадыўся кале беларушчыны і нават адважыўся прасіць беларусаў, каб яны узялі гэту чужаедную расьліну пад сваю апеку і утрыманьне! Ён, бачыце, ахвотна служыў бы беларускай справе, але ня можа: *язык яму маскоўскіе цяляткі аджавалі!*

А ці ня хітрыкі гэта расійскіх

прислужнікаў? Як жа ён бярэцца быць *настаўнікам настаўнікаў*, калі ня можа выпуніць свайго першага заданья: быць слугою таго народу, каторы яго корміць? Як жа ён можа рахаваць на дапамогу таго народу, каторым ён пагарджаў і пагарджае, мовы і культуры каторага ён ня ведае і ведаць ня хоча? Тлумачэньне тут адно: калі трывога, то і да Бога...

Каб працаваць для народу у яго беларускай справе, дык трэба толькі *захацець*. А калі менскі настаўніцкі інстытут *ня хоча*, то якая ж можа быць з ім гутарка?!

Я. Ксяневіч.

Маленькі фэльетон.

„Антыхрыст“.

(Абразок з натуры).

— Як гэта ён адважыўся гэтак зрабіць, малакасос, паганец! Прычым-жа мы астанемся? Хлеб у нас забралі, сыноў забралі, а цяпер яшчэ і Бога нашага забіраюць у нас.

Гэта крычалі старыкі і кабеты каля школы, дзе настаўнік выкінуў сьвятые абразы і прыказаў дзецям Богу не маліцца.

Не фанатызм, а вялікая крыуда аграбленых людзей блішчэла у іх вачох.

— За што гэтакія здзекі над намі?

Кулакі былі у іх сьціснуты. Яны гатовы былі на ўсе, каб адбаравіць свае право маліцца Богу.

Настаўнік выйшаў на ганак супакоіць народ:

Таварышы! Гэта я зрабіў вам на карысьць. Гэта вы Богу паншчыну служылі дагэтуль. Бог абаронца буржуяў і духавенства, каторыя вас абдзіраюць да апошняй капейкі.

— А цяпер вы яшчэ спрытней тых абдзіраеце нас да апошняй капейкі!—грыгнула грамада.

— Не патрэбны нам прымусы Богу маліцца, вон абразы са школы!—крыкнуў настаўнік.

— А прымусы сьпяваць марсэльезу у школе трэба? А замест абразоў сьвятых, партреты Леніна і Троцкага павінны вісець?—занепакоіўся народ.—Замест хрысьціянскага Бога, вы нам нейкіх автыхрыстаў тыкаеце! Вон, лайдацкога, малакасос з нашай школы!! Школа на нашыя грошы будавалася—мы тут гаспадары!

Грамада буйнай хваляй налезла на вучыцеля. Ён троху пабэкаў-памэкаў на Бога і змоўк, бо старыя бабы замкнулі яму рот сваімі кулакамі...

Потым настаўнік яшчэ крычаў, але ўжо не ад праціўнасьці к Богу, а проста ад болі—старыя кабеты вельмі спрытна церлі яму косьці.

І людзі абступілі прыбіўшага чалавека.

— Ціха, ціха!—замахаў ён на іх рукамі—Закаркалі, як крумкачы! Чаго добрага, і Лейбу Троцкага збудзіце у Маскве гэтакім гвалтам... А гдзе-ж Піліп? А вось ён! Ну, здароў! Здаровы і вы ўсе, сябры!—сказаў ён, пацалаваўшыся з Піліпам.

— Ну, ну, добра! Кажы, кажы, што чуў, гдзе быў?—загаманілі ізноў навукол яго.

— Але ж ціха, ціха, каб вас цямцюр!—замахаў на іх рукою Дзяргач.—Усе скажу.

Усе сьціхлі.

— Ну, вось, сябры, я прышоў да вас сказаць, што бальшавікі ідуць на нас па двух шляхох. Адзін атрад ідзе па Пятракоўскаму шляху, другі па Бабруйскаму. Яны ўжо каля Дзяковіч. Мы ўжо аб гэтым далі знаць і у галоўны наш штаб „Качай балоту“. Вось і ўсе навіны! А цяпер, паны старшыны, пойдзем пагамонім гдзе у баку аб усіх справах, як спаткаць нашых ворагаў,—скончыў ён, і людзі разступіліся, даючы дарогу яму і Піліпу.

Падышоўшы да сьсечанага дуба, яны селі на яго. Зараз да іх падышлі яшчэ тры чалавекі. Гэта былі старшыны: капітан Мораў, паручнік Шадраў і Воран. Доўга гаманілі яны меж сабою, а посьле узлез Воран на пень і клікнуў: „Гэй сябры, сюды!“ Са усіх канцоў зьбегліся людзі і абкружылі звалены дуб і пень стаяўшага на ем бяз шапкі Ворана.

— Браты мае родныя! Час барацьбы прабіў, Воран ідзе на нас, каб адабраць у нас волю, каб забіць у нас дух нацыянальнага адраджэньня. Браты, чы сьцёрпім мы гэта, чы зможам маучаць? Не! Кожны з нас ведае, чаму мы тут, сярэд лясоў; чаму у руках моцна мы трымаем стрэльбы і за якое жыцьце мы бьемся. Так няхай-жа наш вораг спаткае с-пад кожнага пня і куста кулю і моцны прадсьмертны клік кожнага паўшага байца: „Хай жыве Вольная Беларусь!“

— Хай жыве!—гукнулі людзі ўсе у вадзін голас, і яліна далека, далека панесла гэты клік.

— А цяпер, паны дзсятнікі, хай людзі палу-

дуюць і адпачываюць. Бог адзін ведае, што заўтра будзе, сказаў Воран і зсочыў з пня.

— Ну, дык бывайце здаровы!—сказаў Дзяргач, устаўшы з дуба.—Трэба ехаць у свой стан.

— Троху стрывай, папалуднуеш з намі, тагды і паедзеш,—адказаў Воран.—Вось ўжо і нам нясуць крупень.

Малады хлопец паставіў міску з крупеняю на пень і адышоўся.

— Ну, бяры, браце, лыжку і прашу чым Бог паслаў!—сказаў ён, зьвімаючы шапку.

Старшыны абступілі пень з міскаю і пачалі есьці.

Усюды сьціхла гутарка, толькі і было чуваць бразганьне лыжак аб міскі ды хурканьне коняў. Усе елі,—хто ведае?—можа астатні раз...

— Ну, дзякую, бывайце здаровы!—сказаў Дзяргач, абняўшыся з старшынямі, і пашоў да свайго каня. Асядлаўшы, ён азірнуўся і гукнуў да усіх:

— Шчасьліва, сябры, біцца! Бывайце здаровы! Барані вас, Божа!

— Дзякуй, бывай здароў!—загулі людзі, махаючы, хто лыжкай, хто кавалкам хлеба, а хто і шаблягай.

Дзяргач узяў каня за повад і пайшоў вядомай сьцежкай на грэблю. За імі ішоў малады зеленадубец зьмянаць Семку з варты. Вось ўжо і елка, а над ёю верны вартаўнік.

— Ну, бывай, Семка, здароў! Хавай цябе Маці Божа!—абняў яго Дзяргач.—Глядзецце-ж, ня пускайце ворага тутак! Няхай ён згіне і ня увойдзе праз гэтую браму да Палесься!—сказаў Дзяргач, вывешшы каня на грэблю.

— Ну, бывайце здаровы!—крыкнуў ён, сеўшы на каня, і паехаў.

— Шчасьлівы пуць!—сказаў Семка і пайшоў у стан, пакінуўшы на сваім месцы свайго сябра.

В. Адамовіч.

(Канец будзе).

Прайшло колькі дзен, а настаўніка і сьлед прасты—уцекадсораму.

А у ваколіды разнясьліся чуткі, нібы гэта быў сам антыхрыст, прысланы дыябалам муціць вясковых людзей:

Адна старая бабуля сваімі вачыма угледзіла у настаўніка рогі і хвост, угледзіла, як ён апоўначы у пекло паляцеу.

„Гэта быў антыхрыст, ліхо на яго!“

З. Бядуля.

ВОСЕНЬ.

Села пад пушчаю Восень,
Вочы утаропішы у даль,
Жаль ей павяшых дакосін,
Сьпетых дажынак ей жаль.

Пацеры шчыра шапэча,
Нудную шэпча мальбу;
Творыць паціху у ночы
Сьвету сваю варажбу.

Склікала вецер і хмары
Кожнаму дзело дала:
Вецер завьу на папары,
З хмары павісла імгла.

Вецер, убраўшыся у сілы,
Лесам, як вехцем, трасе,
Крыж вырывае з магілы,
Круце салому у страсе.

Хмара, упішыся морам,
Хвошча і хвошча дажджом,
Плача нязмераным горам,
Жаліць душу, як нажом.

Вецер і хмара да хаты
Прасяца, лезуць смалой:
Вецер дзьме у комін заузята,
Хмара лье у вокны залой.

У шчылінах свіст ня сьціхае,
Муціць, варожыць, кляне,
Як бы жывы хто уздыхае
У сьлезнай пауяве, паусьне.

Мокрыя каплі на шыбах
Плюскаюць, хлюпчуць, бубняць,
Быццам людцоу у сялібах
Мецюць патопаў даняць.

—Скуль вы? Што трэба вам госьці,
Звау вас які гаспадар?—
З хаты пытаецца хтосьці
Буйнага ветру і хмар.

—Восень сюды вам за кару
Выгнала нас на папас!—
Гэтакі вецер і хмара
Кідаюць хаце адказ.

І зноу завьу вецер жутка,
Дождж пачау сьцебаць сільней...
А там пад пушчай ціхутка
Моліцца Восень далей.

Зьнізвае пацеры Восень,
Вочы утаропішы у даль;
Жаль ей павяшых дакосін,
Сьпетых дажынак ей жаль.

Янка Купала.

Акопы, 24/чн 1919 г.

Політычныя навіны.

Рэйнская рэспубліка.

ПОЗНАНЬ. 12—IX. Над Рэйнам у Колені нядаўна з'арганізаваўся

саюз для пашырэння ідэі незалежнае Рэйнскае рэспублікі. Вулічныя аглашэньні гэтага саюзу забаронены муніцыпальнаю уладаю, места, а французкімі уладамі ізноу дазволены.

Бэрлінскія камуністы.

ПОЗНАНЬ. 12—IX. Нямецкі ўрад чакае у Бэрліне новых выступленьяў камуністаў.

Барацьба паміж нэграмі і белымі.

ВАРШАВА. 12—IX. З Вашынгтону паведамляюць, што ізноу пачалася барацьба паміж нэграмі і белымі. У Чыкаго белыя спалілі 40 дамоў, дзе жылі нэгры.

БЕЛАРУСКАЯ КРОНІКА.

Беларуская Хатка якая пры бальшавікох была пад загадам Аддзелу Асьветы, перадаана Магістратам цяпер пад загад Беларускага Нацыянальнага Камітэту.

Т-во працаўнікоў беларускага мастацтва чыніць заходы перад Магістратам, каб адрымаць сталы дазвол на карыстаньне Гарадзкім Тэатрам чатыры разы у месяц.

Ваяводзтвы на Беларусі. Як піша „Гонец Мінскі“ Польская Улада занялася апрацоўкай праекту адміністрацыйнага падзелу Беларусі і у зьвязку з гэтым прыпамінае, на якія ваяводзтвы была падзелена Беларусь да прылучэньня яе да Расіі. У склад Беларусі уваходзілі ваяводзтвы:

1. Віленскае (пав. віленскі, ашмянскі, лідзкі, браслаўскі і вілкамірскі).

2. Троцкая (пав. троцкі, горадзенскі, ковенскі і упіцкі).

3. Навагрудзкае (пав. навагрудзкі, слонімска і ваўкавыскі).

4. Берасьцейскае (пав. пінскі і берасьцейскі).

5. Менскае (пав. Менскі, мазырскі і рэчыцкі, а пасля дзісьненскі, вілейскі і оршанскі).

6. Месьціслаўскае—займало бяз мала ўсю тэрыторыю пазьнейшае Магілёўскае губ.

6 і 7. Полацкае і Вітабскае.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Выбары мястовыя і земскія, як нам перадаюць, пачнуцца у пачатку лістапада. Цяпер робіцца толькі падгатоўчыя крокі да выбараў на аснове роўнага, тайнага, агульнага і прапорцыянальнага галасаваньня.

Тыя цяперашніх магістратаў, у тым ліку і менскага—часовы, толькі да канца выбараў.

Віленская Судзэбная Палата, у чый раён увайдзе Менскі акружны суд, адчынена 16-га верасьня.

Новы коопэратыў. Гэтымі днямі адчыняецца новы коопэратыў для дактароў. Статут паданы на зацьвярдзеньне.

Перароблена на касцёл Халюшчынская, менскага павету (21 верста ад Менску) праваслаўная царква, бышая да часу Мураўева касцэлам.

У „Беларускай Хаце“ пачнуцца у хуткім часе беларускія спектаклі.

Аддаюцца пад суд епархіі пяць папоў за тое, што далі пшюб на бальшавіцкім пшюбараводным пасьведчэньням.

Чорная біржа спыніла сваю „працу“ пасля арэшту біржавых спекулянтаў.

Цяпер абмен грашавых знакаў і другіе операцыі робяцца толькі у банкірскіх або мяняльных канторах на курсу: 20 руб. керэнкамі—3 р. 80 к. царск. 250 руб. думекімі—425 р. керэнкамі.

У аддзеле харчаваньня (Падгорная, 14) прадаецца картопля. Цана 6 руб. пуд. Хто хоча, можа зьвярнуцца да сэкратара аддзелу у службовыя гадзіны.

Грамадзянская работа для безработных сьпешна арганізавана польскаю уладаю у сельскіх мясцовасьнях.

Апал. Аддзелам апалу у магістраце ад 25-га верасьня пачынаецца прыёмка запісаў на дровы для насяленьня. Запісвацца можна будзе да 1-га лістапада. Пры запісе трэба ўказаць задатак у 125 р. ад шуркі. На душу будучь адпуськаць ня болей 2-х саж. 1 саж.—1000 руб.

Допісы.

БАБРУЙСК.

Стары, параскіданы ва ўсе бакі Бабруйск, стаіць, як заўсёды на сваім месцы, але павярхоўны выгляд яго дае зразумець кожнаму, што яшчэ саўсім нядаўна тут гаспадарылі нялічаныя масы маскоўскіх бальшавікоў, наводзячы жуду на душы абыватэляў. Дзе-нідзе працягнуцца даўверы крамаў і мягазынаў на гледаў у Бабруйску вуліцы: Беларускай (пры бальшавікох „Социалистической“) Але ў гэтых крамах і магазынах пуста. Пуста гэтак сама і на рынку: пяць ці дзесяць гандляраў зьявіліся, задрамаўшы, сядзячы кале сваіх пальцаў і кошыкаў з грыжамі і яблыкамі, чакаючы, ці не патрывожаць хто іх спакою. І гэта—ўсе, што робіцца цяпер на рынку. Праўда, тут разлажыў на белай хустацы з паўтара дзесятка як нейкі селянін, але падступіцца да яго, няма аматараў, бо ён ня хоча прадаваць за грошы, а мніцца памяншацца на соль. На хлеб і на соль страшэнны спрос, бо, пакуль што, і самаму старадаўняму ба-руйчаніну знайсьці гэтыя прадукты першае патрэбы не удаецца ані за якіе грошы. Прыбыўшыя да нас цывільныя ўлады даклеравалі памагчы гораду ў справе харчаваньня, у першую чаргу даушы гэтыя найпатрабнейшыя ў нас прадукты, якіх мы даўно ўжо чакаем, як манны з неба.

У Бабруйску заснаваўся магістрат, у склад якога запрошаны ўладаю на аднаму чалавеку ад кожнае нацыянальнасьці: ад беларусаў, палякоў, жыдоў і „рускіх“. Гарадзкім галавою (бурмістрам) назначаны бабруйскі шляхціц Загорскі. „Рускія“ складаюцца з таго бабруйскага павятовага чынавенства, якое займало ўсялякія пасады ў тэйтных расійскіх установах і цяпер, спадзяючыся, што сьледам за палкамі зьявіцца сюды Дэнкіні, чынавенство гэтае пасляшлыло змабілізавацца. Аж выйшло крыху іначай, ніж разьмяркоўвала няшчаснае мяшчанство: Дэнкіна няма, ды й Бог ведае, ці ён будзе калі тутака, а ўлада дае пачуць, што от-дзе ня „матушка Расія“. Чыноўнічкі смакуюць, што было б нязгорш навацца беларусамі, яны ж тутака раздзіліся і яны „тоже белоруссы“. Нейкі бойкі карчмар апераліў іх і няведама з якіх часоў на варопех яго прыбыты вялізарны шылд: „Забзькі дом „Белоруссия“. Па орфографіі відаць, што шылд гэты сфабрыкованы мусі яшчэ ў часы Керэнскага.

Так беларусіруецца наш Бабруйск.

Далекі.

Рэдактар-выдавец

Ядв. ЛУЦЭВІЧ.